

LIEFDE VOOR DE STAD

Ontwerpbeleid voor de
ruimtelijke disciplines

TEN GELEIDE

Als reactie op het architectuurmanifest van stadsbouwmeester Jeroen de Willigen, vond op 13 juli 2017 de eerste Groninger ‘Architectuurklimaattop’ plaats, een initiatief van de Unie Architecten. De aanleiding voor de top was niet ‘het klimaat’ of ‘de energietransitie’, of de rol van het ontwerp in deze opgaven, zoals een enkeling geneigd was te denken. Nee, de aanleiding was de scherpe toon van het manifest waarmee het startschot werd gegeven voor de manifestatie *Wonen in stadshart*, de campagne waarmee de gemeente in 2017 op zoek ging naar nieuwe woonvormen in en om het centrum. In het manifest hield de stadsbouwmeester de bouwen en ontwerppraktijk kritisch tegen het licht en riep hij op om met meer aandacht en liefde voor de stad aan ruimtelijke opgaven te werken. De kritiek werd hier en daar binnen de vakgemeenschap als gemopper afgedaan, maar naast het gesputter over de moppermodus bracht het manifest ook een gezonde prikkeling tot stand: op de architectuurklimaattop zouden we weer met elkaar in debat gaan. Vakgemeenschap, gemeente, opleidingen, corporaties, ontwikkelaars - iedereen die begaan is met de ruimtelijke ontwikkeling van Groningen wilde met elkaar van gedachten wisselen over de toekomst van ‘architectuurstad Groningen’. Want was Groningen nog wel *architectuurstad*, zo had de stadsbouwmeester zich afgevraagd?

Dat Groningen als architectuurstad ten minste wat nieuw elan kon gebruiken, daarover was iedereen het wel eens, zo bleek tijdens de architectuurklimaattop. Hoewel het streven van de top was om aandacht te hebben voor wat er ontwerpend in Groningen *wel* goed gaat, richtten de zeven uitgenodigde sprekers zich met korte, uitdagende referaten vooral op wat er beter zou kunnen. De veer-

tien stellingen die uit deze bijdragen naar voren kwamen, waren goed voer voor discussie. Sommige stellingen gingen over het karakter van de stad en over het belang om dit karakter bij het ontwerpen aan de stad tot vertrekpunt te nemen. Andere wezen op de waarde van kennisontwikkeling, op de noodzakelijke verbinding van architectuur met maatschappelijke ontwikkelingen, of op de problematische geïsoleerde positie van Groningen als architectuurstad. Er waren weinig stellingen waarmee iedereen het eens was, net zoals er geen stellingen waren die op geen enkele waardering konden rekenen. Maar aan het einde van de top leek er toch een algemene teneur te zijn: dit evenement, deze architectuurklimaat-top, zou een jaarlijks terugkerend fenomeen moeten zijn, het architectuurklimaat moest weer structureel op de agenda komen. En misschien belangrijker: de gemeente zou hierin een actieve, registrerende rol moeten spelen.

Inmiddels is een tweede architectuurklimaat-top georganiseerd, als onderdeel van de Dag van de Architectuur 2018. In het 'Gesprek van de DAG' zijn we verder gegaan waar we vorig jaar waren gebleven. Na de eerste editie ontstond onmiddellijk het idee om de resultaten ervan als het vertrekpunt voor een nieuw architectuurbeleid te zien, omdat daarmee aan een groot aantal van de ingebrachte stellingen invulling kan worden gegeven. Met de tweede top is daarom de inhoud hiervan verkend, zodat we een breed gedragen architectuurbeleid voor de stad Groningen kunnen formuleren. Het is een voorrecht voor ons als gemeente om samen met de vakgemeenschap aan het architectuurbeleid te kunnen werken. Het heeft ons geholpen om de juiste vragen te stellen en om het beleid te structureren rond drie essentiële vragen. Welke stad wil-

len we zijn? Wat zijn onze instrumenten? En: hoe kunnen we deze instrumenten inzetten om de stad te worden die we willen zijn?

De eerste versie van *Liefde voor de stad - Ontwerpbeleid voor de ruimtelijke disciplines* willen we daarom als handreiking, als verkenning eigenlijk, voorleggen aan de gezamenlijke ontwerp- en bouwwereld: ontwerpers, opdrachtgevers, aannemers, kennisinstellingen en opleidingen, als ook bewoners, gebruikers en bezoekers. Na het startdocument zoals we dat bespraken bij de architectuurklimaattop vormt deze eerste versie kortom het vertrekpunt om verder met elkaar in gesprek te gaan. Wij hebben onze ambities opgeschreven, op een rij gezet welke instrumenten we hebben en hoe we die kunnen inzetten om overtuigend invulling te geven aan ontwerpbeleid. Maar we willen die vragen ook aan jullie voorleggen. Wat moet de gemeente doen om goed ontwerpbeleid te kunnen voeren, hoe kunnen wij jullie helpen? Ook willen we andersom de vakgemeenschap vragen: hoe kunnen jullie ons helpen? Naar wij hopen kunnen we met elkaar in gesprek blijven om deze antwoorden overtuigend te beantwoorden.

DEEL 1. ANALYSE

WELKE STAD WILLEN
WE ZIJN?

OMDAT GRONINGEN IN DE KOMENDE JAREN STEVIG DOORGROEIT, LIGT ER EEN GROTE RUIMTELIJKE OP-GAVE. ER ZIJN ZO'N 20.000 NIEUWE WONINGEN NODIG, ER WORDT GEÏNVESTEERD IN OPENBAAR VERVOER EN INFRASTRUCTUUR, DE OPENBARE RUIMTE WORDT VOETGANGER- EN FIETSVRIENDELIJKER GEMAAKT. DAARNAAST DIENT DE ENERGIETRANSITIE ZICH AAN, MOETEN BESTAANDE WIJKEN OP PEIL WORDEN GEHOUDEN EN ZULLEN VOORMALIGE BEDRIJVENTERREINEN ZICH TOT NIEUWE STADSDELEN ONTWIKKELEN. MET DE ONTWERP-OMGEVINGSVISIE *THE NEXT CITY* WORDT ER AMBITIEUS RICHTING GEGEVEN AAN DE GROEI. TIJD KORTOM, OM DE OMGEVINGSVISIE TE VERGEZELLEN VAN AL EVEN GROTE AMBITIES OP HET GEBIED VAN ARCHITECTUUR EN RUIMTELIJKE KWALITEIT.

AANDACHT VOOR HET ONTWERP

Met architectuurbeleid waarborgen we de kwaliteit van het ruimtelijk ontwerp. We willen een stad zijn waarin er met voldoende aandacht voor architectuur en ruimtelijke kwaliteit aan stedelijke ontwikkelingen wordt gewerkt. We richten ons op de betekenis van het ontwerp en op het bevorderen van ontwerp kwaliteit. We moeten immers constateren dat het bouwen van kwaliteit nog geen vanzelfsprekendheid is. Als we de opgaven van *The Next City* kritisch beschouwen, moeten we allereerst onderkennen dat het hierbij om *ontwerpopgaven* gaat.

Willen we gunstige voorwaarden voor deze *ontwerpopgaven* creëren, dan zullen we ons niet moeten beperken tot ‘architectuur’. We willen een stad zijn waarin we integraal naar ontwerp kwaliteit op zoek kunnen: naar de kwaliteit en samenhang van architectuur, stedenbouw, landschapsonwerp, infrastructuur en openbare ruimte. De openbare ruimte is per slot van rekening de ‘drager’ van het leven in de stad en verdient altijd onze eerste (ontwerp)aandacht. Daarnaast willen we een stad zijn waarin het niet alleen over architecten en stenen gaat, maar ook over de noodzakelijke maatschappelijke houding en mentaliteit. Onze houding en mentaliteit is voorwaardenscheppend om tot een gewetensvol, zorgvuldig en trefzeker vormgegeven stad te komen. Het architectuurbeleid is met andere woorden geen luxe, geen weerslag van onze welvaart, het is daarentegen een onvermijdelijke *conditie* ervoor.

AANDACHT VOOR MENSEN

We willen een stad zijn waarin het ontwerp het verschil maakt. Vaak wordt architectuurbeleid als een in zichzelf gekeerde vakdiscussie bekritiseerd, die los staat van maatschappelijke opgaven en particulieren initiatieven. Sommigen adviseren om maar helemaal af te zien van architectuurbeleid, alsof het met voldoende aandacht voor gebruikers en bewoners vanzelf goed komt met de kwaliteit van het ontwerp. Het lijkt haast een excuus om niet over het vakgebied te hoeven nadenken. Dat ontwerpen draait om ‘mensen’ die uiteindelijk de architectuur van de stad in gebruik nemen, is een vrij onbetwistbaar standpunt. Dat de beroepsgroep dienstbaar moet zijn, dat spreekt toch min of meer vanzelf? En dat ontwerpers in dialoog moeten treden met initiatiefnemers en gebruikers mag toch vanzelfsprekend heten? Deze *basisprincipes* zijn moeilijk tegen te spreken.

Maar als we onze *maatschappelijke* taak serieus nemen, moeten we onszelf toch dwingen om de rol en de kwaliteit van het ontwerp hierin kritisch te bevragen? Op welke manier draagt het ontwerp bij aan de stad en aan het leven in de stad? Met het architectuurbeleid willen we de

ontwerp-discipline op niveau brengen en houden, zodat *iedereen* voordeel kan halen uit een zorgvuldig en goed vormgegeven stad.

EEN CULTUUR VAN ONTWERPEN

We willen een stad zijn die de typisch Nederlandse cultuur van ontwerpen koestert. Sinds de start van het landelijk architectuurbeleid in de jaren na 1990 is het debat veelkleuriger geworden, is het ontwerp structureel op de agenda komen te staan, heeft de markt zicht laten inspireren en is de vakbeoefening op een hoog peil terecht gekomen. In het afgelopen decennium is het architectuurklimaat echter van karakter veranderd. Het economisch tij en de politieke context hebben de aandacht voor het ontwerp doen afnemen, met de letterlijke en figuurlijke ontmanteling van het Ministerie van VROM, boegbeeld van de Nederlandse ruimtelijke ordening, als droevig dieptepunt. In een land waarin elke vierkante meter bedacht en gemaakt is, lijkt dit een curieuze ontwikkeling. Ontwerpen is onze cultuur!

We willen een stad zijn waarin er volop ruimte is voor een culturele en ontwerpende invalshoek. Wanneer we oog houden voor zowel het ontwerp als ook de mentaliteit waarmee dat ontwerp benaderen, kunnen we architectuur weer als een cultuuruiting gaan beschouwen, als een creatief proces waarmee we een kritische en specifieke bijdrage aan Groningen kunnen leveren.

HET GRONINGER

ARCHITECTUURKLIMAAT

Als we de kwaliteit van het ontwerp in Groningen willen bevorderen en versterken, moeten we een betrokken architectuurklimaat creëren waarmee we als stad weer een rol van betekenis spelen. We willen een stad zijn die weer onderdeel is van het architectuurdebat in Nederland. We richten ons daarbij niet op hoogstaande uitzonderingen, hoe belangrijk die ook zijn, maar gaan op zoek naar een degelijke basiskwaliteit. Vakontwikkelingen en tendensen van buiten de stad verbinden we zodoende met specifieke, plaatselijke opgaven: denk globaal, handel lokaal! We willen een stad zijn die door expertise en ervaring van buiten Groningen wordt beïnvloed, net zoals we er vanuit gaan dat het vakmanschap dat hier wordt ontwikkeld, wordt ingezet voor de ruimtelijke ontwikkeling van steden en regio's elders. Ook willen we de bezieling waarmee Groningen als architectuurstad tot leven is gebracht, weer tot een vanzelfsprekend onderdeel van de dagelijkse gang van zaken maken.

ARCHITECTUUR VAN WAARDE

Wanneer we architectuur weer als een culturele constructie benaderen, zullen we het economisch potentieel van het ontwerp ook beter kunnen benutten. Cultuur en economie worden vaak als tegengestelde begrippen gehanteerd, maar natuurlijk zijn ze twee loten aan dezelfde stam. Zonder cultuur banaliseert de maatschappij en ontnemen we de economie noodzakelijk prikkels. Andersom creëert de economie een context waarbinnen cultuuruitingen waarde krijgen. Architectuur is een bij uitstek gezamenlijke uiting van cultuur en economie. We willen een stad zijn waarin het ontwerp de verbinding tussen economie en cultuur versterkt, waarin we de kwaliteit van architectuur ook als exportproduct en als bron van innovatie durven te zien.

Architectuurbeleid is een vruchtbare manier gebleken om de aantrekkingskracht van steden te vergroten en om de welvaart en het welzijn van de maatschappij te versterken. Keer op keer blijkt dat kwaliteit loont, dat architectuur waarde-verhogend werkt. We kunnen met architectuur geen sociale, maatschappelijke of economische problemen oplossen. Maar we zijn het onszelf wel verplicht om kritisch naar de rol van het ontwerp in deze opgaven te kijken. Elke sociale verhouding, elk maatschappelijk verband, elke economische situatie verdient toch ruimtelijke kwaliteit, het beste ontwerp? Alles wat met aandacht is vormgegeven, bewijst lang zijn waarde. Aandacht voor het ontwerp en voor de kwaliteit van het ontwerp is daarom een duurzame investering. We willen een stad zijn die zorgvuldig met deze investering omgaat, zodat we op de lange termijn tevreden kunnen terugkijken op datgene wat we nu inzetten.

Het gevoel heerst dat alles complexer, ingewikkelder, moeilijker wordt. Een groeiend probleem in deze ervaring is natuurlijk dat onze levens inmiddels zo onwaarschijnlijk comfortabel zijn geworden, dat elke visie op de toekomst zich lijkt te richten op het voorkomen van een dreigend verlies, zoals rijksbouwmeester Floris Alkemade scherp werd geciteerd in het jaarboek *Architectuur in Nederland 2017-2018*. Het gevoel dat er veel op onze stad afkomt, is wellicht het gevolg van de vluchtigheid waarmee we tegenwoordig aan ruimtelijke opgaven werken. Als we het hoofd koel houden, een klein beetje afstand nemen en de opgaven gewoon de aandacht en zorgvuldigheid geven die ze verdienen, komen we al ontwerpend vaak tot betere en structurelere oplossingen. We willen een stad zijn waarin we elkaars betrokkenheid bevorderen, waar het architectuurbeleid geen bijlage is, maar hecht, prominent, verbonden en nauw verweven is met onze ruimtelijke ordening. We willen over pakweg dertig jaar voldaan vaststellen dat we de kansen die de omgevingsvisie ons voorhoudt, op het gebied van architectuur en ruimtelijke kwaliteit overtuigend hebben verzilverd.

SAMENVATTING: DE DOELSTELLINGEN

- In aanvulling op *The Next City* formuleren we ambities op het gebied van architectuur en ruimtelijke kwaliteit.
- We willen een stad zijn waarin er met voldoende aandacht voor architectuur en ruimtelijke kwaliteit aan stedelijke ontwikkelingen wordt gewerkt.
- Met architectuurbeleid waarborgen we de kwaliteit van het ruimtelijk ontwerp; we vragen aandacht voor de rol en betekenis van ontwerp, creëren een gunstig ontwerp-klimaat en bevorderen ontwerp-kwaliteit.
- We willen stad zijn waarin we integraal aan ontwerp-kwaliteit werken: van architectuur, stedenbouw en landschapsonderzoek, tot infrastructuur en openbare ruimte.
- We willen een stad zijn waarin het niet alleen over architecten, ontwerpen, stenen en gebouwen gaat, maar ook over de noodzakelijke maatschappelijke houding en mentaliteit: zo komen we tot een gewetensvol, zorgvuldig en trefzeker vormgegeven stad.
- Architectuurbeleid is geen luxe, geen weerslag van onze welvaart, maar een voorwaarde ervoor.
- We willen een stad zijn waarin het ontwerp het verschil maakt; hoe dragen we met het ontwerp bij aan de stad en het leven in de stad, zodat iedereen de vruchten plukt van een zorgvuldig vormgegeven ruimte? Juist het *ontwerp* moeten we kritisch bevragen.
- We willen een stad zijn die een cultuur van ontwerpen koestert, opdat deze de praktijk positief kan beïnvloeden: ontwerpen is onze cultuur!
- We willen een stad zijn waarin er naast een economische, politieke of sociale invalshoek, ook volop ruimte is voor een culturele en ontwerpende invalshoek.
- Met oog voor het ontwerp als ook de mentaliteit waarmee dat ontwerp benaderen, kunnen we architectuur weer als een cultuuruiting gaan beschouwen, als een creatief proces waarmee we een kritische en specifieke bijdrage aan Groningen kunnen leveren.
- We willen een stad zijn die weer onderdeel is van het architectuurdebat in Nederland.
- We willen een stad zijn die door expertise en ervaring van buiten Groningen wordt beïnvloed, net zoals we er vanuit gaan dat het vakmanschap dat hier wordt ontwikkeld, wordt ingezet voor de ruimtelijke ontwikkeling van steden en regio's elders.
- We willen het architectuurklimaat verbinden met tendensen en ontwikkelingen buiten Groningen, zodat we wereldwijde vakkennis voor specifieke, plaatselijke opgaven kunnen inzetten.
- We willen een stad zijn die de bezieling waarmee architectuurstad Groningen ooit tot leven is gebracht, weer tot een vanzelfsprekend onderdeel van de dagelijkse gang van zaken maakt.
- We willen een stad zijn waarin het ontwerp de verbinding tussen economie en cultuur versterkt: het ontwerp is een bij uitstek gezamenlijke uiting van cultuur en economie.
- We willen een stad zijn die zorgvuldig met het ontwerp als een duurzame investering omgaat, zodat we op de lange termijn tevreden kunnen terugkijken op datgene wat we nu inzetten: alles wat met aandacht is vormgegeven, bewijst tenslotte lang zijn waarde.
- We willen een stad zijn waarin elke sociale verhouding, elk maatschappelijk verband, elke economische situatie ruimtelijke kwaliteit en het beste ontwerp verdient!
- We willen een stad zijn waarin we elkaars betrokkenheid bevorderen, waar het architectuurbeleid geen bijlage is, maar hecht, prominent, verbonden en nauw verweven is met onze ruimtelijke ordening; als we het hoofd koel houden, een klein beetje afstand nemen en ruimtelijke opgaven gewoon de aandacht en zorgvuldigheid geven die ze verdienen, komen we al ontwepend vaak tot betere en structurelere oplossingen.

DEEL 2. ONTWERP- BELEID

WAT ZIJN ONZE
INSTRUMENTEN?

WANNEER WE AMBITIES FORMULEREN VOOR EEN NIEUW ARCHITECTUURBELEID, MOETEN WE DAARVOOR INSTRUMENTEN BENOEMEN WAARMEE WE DIE KUNNEN VERWEZENLIJKEN. WE WILLEN EEN STAD ZIJN MET AANDACHT VOOR ARCHITECTUUR EN RUIMTELIJKE KWALITEIT, MET EEN INTEGRALE BLIK, MET RUIMTE VOOR EEN GEPASTE MENTALITEIT. VERDER WILLEN WE EEN STAD ZIJN DIE DE CULTUUR VAN ONTWERPEN KOESTERT, DIE ONDERDEEL IS VAN HET DEBAT IN NEDERLAND EN DIE KENNIS, EXPERTISE EN ERVARING MET DE BUITENWERELD UITWISSELT. OOK WILLEN WE EEN STAD ZIJN WAAR DE BEZIELING VOOR HET VAK VOELBAAR IS, WAAR HET ONTWERP ALS LANGE TERMIJN-INVESTERING ECONOMIE EN CULTUUR VERBINDT EN WAAR HET ARCHITECTUURBELEID GOED VERBONDEN IS MET DE RUIMTELIJKE ORDENING. WELKE INSTRUMENTEN HEBBEN WE VOOR HANDEN OM DIT BEREIKEN?

DE INSTRUMENTEN VAN DE GEMEENTE

INSTRUMENT 1: HET ATELIER STADSBOUWMEESTER

Aandacht voor architectuurbeleid is niet nieuw, dus we kunnen profiteren van een groot aantal bestaande instrumenten. Gelukkig kent Groningen een groot bewustzijn als het gaat om ruimtelijk ontwerp. De stad zelf inspireert en daarom leeft bij veel betrokken partijen een groot besef van verantwoordelijkheid. De gemeente wil de potentie van goed ontwerp volledig benutten, maar omdat ze als opdrachtgever en grondbezitter steeds minder direct verantwoordelijk is voor ruimtelijke kwaliteit, is haar publieke verantwoordelijkheid inmiddels op andere terreinen urgent geworden: bindend element tussen verschillende partijen, overdrager van kennis en ervaring, als ook bewaker van kwaliteit. De gemeente wilde garant blijven staan voor de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting van Groningen.

Het Atelier Stadsbouwmeester vormt in feite het centrum van de architectuurkwaliteit in Groningen. Het Atelier kent zes taken. De stadsbouwmeester: is onafhankelijk adviseur en vertrouwenspersoon van B&W, is vakkundig baken voor de gemeentelijke ontwerpers, voert onafhankelijke supervisie, voert de welstandstoets, doet ontwerpend onderzoek en voedt het publieke debat. Het atelier richt zich op het verbinden van ontwikkelingen met concrete ambities, op de cultuur van het ontwerp, op kennisoverdracht en voorbeeldig opdrachtgeverschap en op een betekenisvolle omgang met onze ruimte.

Als het om de borging van kwaliteit gaat, heeft het Atelier Stadsbouwmeester in feite twee basisdocumenten: het *Perspectief op stedenbouw* en de *Welstandsnota Groningen*. Het Perspectief gaat over de grote lijnen van het ruimtelijk ontwerp, waarin aandacht wordt besteed aan de integraliteit, continuïteit, verscheidenheid, flexibiliteit en samenhang van het ontwerp. Daarvoor gebruiken we vakmanschap, ontwerpend onderzoek, samenwerking met verwante (ruimtelijke) disciplines en de context van de situatie waarin we werken.

Het welstandsbeleid is altijd architectuurbeleid *avant-la-lettre* geweest. In de recent vernieuwde welstandsnota heeft de gemeente het beleid aangescherpt. De nota biedt handvatten waarmee ontwerpers en aanvragen hun plannen de gewenste basiskwaliteit kunnen geven. We zien de welstand niet als een sluitpost, maar als een

manier om het gesprek over de kwaliteit van ruimtelijk ontwerp te voeren. Met het principe van de omgevingsvisie voor de deur benaderen we de welstand zo breed en interdisciplinair mogelijk, als een 'toets ruimtelijke kwaliteit', idealiter in een vroeg stadium, zeker met oog op de verscheidenheid aan vormen van aanbesteding: we sturen aan op gedegen vooronderzoek, het scherp verwoorden van programma en ambitie, het formuleren van criteria en, indien nodig, het kiezen van de juiste aanbestedingsvorm.

INSTRUMENT 2: MANIFESTATIES

Manifestaties vormen inmiddels een typisch Gronings instrument van kwaliteitsborging en zijn in de afgelopen twee decennia vooral ingezet om belangrijke ruimtelijke opgaven van een impuls te voorzien, of om specifieke ruimtelijke opgaven ontwerpend te verkennen. De overlapping van ruimtelijke disciplines werd nagestreefd en we verbonden actuele stedelijke thema's aan locaties die in de vergetelheid waren geraakt, zodat deze zich weer daadwerkelijk tot het decor van het stedelijk leven konden ontwikkelen.

We handhaven de manifestatie als instrument bij uitstek om het eigenzinnige karakter van Groningen als architectuurstad weer volop de ruimte te geven; niet als vooropgesteld doel, maar als manier om recht te doen aan onze geschiedenis, bewuste keuzes te maken en geen genoeg te nemen met ingesleten patronen. Met de manifestaties proberen we maatschappelijke opgaven in relatie tot bouw- en ontwerpvragestukken te signaleren, initiëren we onderzoek, pilotstudies en proefprojecten. Maar bovenal dragen we bij aan het bewustzijn omtrent ruimtelijke opgaven, stimuleren we denkprocessen en ideevorming. We verkennen ontwerp oplossingen voor actuele, praktische vraagstukken.

INSTRUMENT 3: OPDRACHTGEVERSCHAP

Overtuigend opdrachtgeverschap behoort tot de voornaamste voorwaarden voor de realisatie van architectonische kwaliteit. Naast aandacht voor vakinhoud en kwaliteitsborging is het opdrachtgeverschap dus een belangrijke procesmatige opgave van het architectuurbeleid. Een vruchtbaar architectuurbeleid begint bij de betrokkenheid van alle deelnemende partijen. De betrokken-

heid van opdrachtgevers is ontegenzeggelijk van invloed op de kwaliteit van de stedelijke ontwikkeling. De gemeente wil inspirerend vormgeven aan haar rol als grondbezitter en opdrachtgever.

We moeten voorbeeld-stellend en toonaangevend zijn, niet alleen bij concrete ruimtelijke opgaven, maar ook bij kennisontwikkeling en innovatie op het gebied van ruimtegebruik, mobiliteit, woonvormen en -typologieën, duurzaamheid, openbare ruimte en aansprekende architectuur. Vakinhoudelijke expertise moet daarbij gewaarborgd zijn; zonder kennis en expertise kan de overheid geen immers betrokken en goede partner zijn. We willen ruimtelijke ingrepen niet alleen als bestuurlijke, technische en financiële vraagstukken zien, maar ook als ontwerpogaven benaderen. Ook marktpartijen en ontwerpers geven aan dat zij graag gebruikmaken van deze expertise, maar dat die inmiddels erg juridisch wordt benaderd.

Daarnaast willen we zorgvuldig omgaan met het uitschrijven van prijsvragen, meervoudige opdrachten en aanbestedingen. Voor de gemeente geldt: bouwen is architectenwerk. Ook op dit vlak moeten we het goede voorbeeld geven en hopen we andere opdrachtgevers te verleiden tot ruimtelijke ambities voor de stad. In feite verhogen we daarmee de waarde van onze plannen. Met manifestaties, met goed opdrachtgeverschap, met het stimuleren van prijsvragen, maar ook met een structureel debat over de stedelijke ontwikkeling verbeteren en bestendigen we het niveau van de vakgemeenschap en versterken we de economische rol van architectuur.

INSTRUMENT 4: HET (VAK)DEBAT

We zien het debat over ontwerp en kwaliteit als een manier om bij te dragen aan een vruchtbaar en gunstig architectuurklimaat. Met het debat willen we als overheid ondernemers, opdrachtgevers, kennisinstellingen en ontwerpers verbinden en hen uitdagen om over hun bijdrage aan ruimtelijke kwaliteit in gesprek te gaan. Het kan niet genoeg gezegd: ontwerpen is meer dan het tekenen van gebouwen. Het is een methode om in nauwe samenhang met verwante disciplines en in dialoog met opdrachtgevers, bewoners en gebruikers tot weloverwogen, breed gedragen ruimtelijke oplossingen te komen.

Niet alleen onze tekeningen en visualisaties, ook onze discussies en polemieken, tentoonstellingen, manifestaties en biënnales dragen bij aan de ontwikkeling van ons vakgebied. We voeren het debat over ontwerp en kwaliteit niet alleen voor de kwaliteit van bebouwing en ruimtelijke inrichting, maar ook voor de relatie ervan met programma, gebruik en de invloed op de stedelijke ruimte. Wat geeft een gebouw terug aan de stad, wat *betekent*

het voor de stad? Ontwerpkwaliteit die we waarderen zegt tenslotte ook iets over onze waarden en over onze cultuur.

Een aantal beleidsthema's heeft in de afgelopen decennia als een continue rode draad bijgedragen aan de kwaliteit van de stedelijke ontwikkeling en blijft onverminderd van belang: de samenhang van de ruimtelijke structuur, het behoud en de verbetering van de stedenbouwkundige opzet, de onderlinge samenhang van gebouwen, de zorg voor een toegankelijke en hoogwaardige openbare ruimte, de identiteit van plekken en de veelzijdigheid in het gebruik van de stad. Ook met het beleid van de compacte stad, het combineren en mengen van functies en meervoudig ruimtegebruik, is geprobeerd om niet alleen ruimtelijk maar ook programmatisch de stad levendig en bijeen te houden. We zien de verbinding en samengang van verschillende stadsdelen als inzet voor verstedelijking daarbij als een belangrijke opgave. Voor het architectuurdebat zijn deze beleidsthema's een goede manier gebleken om de kwaliteit van de stedelijke ontwikkeling te bevorderen en om betrokken partijen uit te dagen tot hogere ambities ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit.

INSTRUMENT 5: KENNISONTWIKKELING EN -IMPLEMENTATIE

De ontwikkeling en uitwisseling van vakkennis is essentieel voor een innovatief architectuurklimaat. We willen verbinding zoeken met verwante disciplines en kennisvelden. Ook willen we de relatie tussen de onderwijs, kennisinstellingen, overheid en bedrijfsleven versterken. Groningen kent een breed aanbod van opleidingen op het gebied van ruimtelijke ordening en ontwerp, maar een uitputtende uitwisseling tussen overheden, markt en kennis- of onderwijsinstellingen behoort helaas niet tot de dagelijkse praktijk. Toch is goed vakonderwijs net als een goede afstemming tussen onderzoek en praktijk een belangrijke basis voor een gezond architectuurklimaat. Als we onze vakgemeenschap op niveau willen houden, moeten we de zorg voor nieuwe aanwas immers ook serieus nemen.

We zullen het uitwisselen van kennis en ideeën als onderdeel van ontwerpend onderzoek bevorderen. Ontwerpen heeft in de kern een onderzoekend karakter, waarin kennis, expertise en vakmanschap centraal staan. Het is dan ook verwonderlijk dat de werelden van onderzoek, ontwerp en realisatie gescheiden zijn geraakt, waardoor kennis niet wordt geactiveerd, vervliegt, of gewoon ongebruikt in de hoek staat. De toepassing van onze kennis blijft kortom achter, reden te meer om 'het gat' tussen theorie, onderzoek en praktijk te dichten en strategische kenniscombinaties te creëren tussen de overheid, de opleidingen en het bedrijfsleven.

SAMENVATTING: DE INSTRUMENTEN

INSTRUMENT 1: HET ATELIER STADSBOUWMEESTER

- De gemeente vindt het belangrijk om met het architectuurbeleid de potentie van goed ontwerp volledig te benutten en ook langs deze weg de zorg voor stad en inwoners te blijven voortzetten.
- De gemeente speelt een rol als bindend element tussen verschillende partijen, als overdrager van kennis en ervaring, net zo goed als bewaker van kwaliteit.
- Het Atelier Stadsbouwmeester vormt het centrum van de architectuurkwaliteit in groningen, het voornaamste instrument van het architectuurbeleid.
- We richten ons op het verbinden van ontwikkelingen met een concrete ambitie, op een terugkeer naar de cultuur van ontwerpen, op kennisoverdracht en voorbeeldig opdrachtgeverschap en op een pleidooi voor een betekenisvolle omgang met onze ruimte.
- Met het *Perspectief op stedenbouw* en de *Welstandsnota Groningen* hebben we een basis gelegd voor de manier waarop we in groningen aan ruimtelijke kwaliteit werken.
- We zien de welstand niet als een sluitpost, maar als een manier om het gesprek over de kwaliteit van architectuur en ruimtelijke ontwerp te voeren. We willen initiatiefnemers handvatten geven, op de inspirerende kwaliteit van de context wijzen en hen uitdagen om hier op een hoogwaardige manier aan bij te dragen.
- We benaderen de welstand zo breed en interdisciplinair mogelijk, idealiter in een vroeg stadium, zeker met oog op de verscheidenheid aan vormen van aanbesteding.

INSTRUMENT 2: MANIFESTATIES

- We zien de manifestatie als een instrument bij uitstek om 'eigenzinnigheid' weer volop de ruimte te geven, niet als vooropgesteld doel, maar als manier om recht te doen aan onze geschiedenis, bewuste keuzes te maken en geen genoegen te nemen met ingesleten patronen.
- Met manifestaties creëren we bewustwording, gebruiken we ontwerpend onderzoek voor specifieke ruimtelijke opgaven en verkennen we oplossingen voor actuele vraagstukken.

INSTRUMENT 3: OPDRACHTGEVERSCHAP

- Overtuigend opdrachtgeverschap behoort tot de basis voor de realisatie van architectonische kwaliteit.
- Een vruchtbaar architectuurbeleid begint bij de betrokkenheid en gedrevenheid van alle deelnemende partijen. Persoonlijke inzet in inspiratie zijn essentiële voorwaarden voor kwaliteit.

De mate van betrokkenheid van gemeente, opdrachtgevers, ontwerpers en uitvoerders is ontegenzeggelijk van invloed op de kwaliteit van de stedelijke ontwikkeling.

- Met ons grondbeleid en opdrachtgeverschap zullen we op inspirerende wijze toonaangevend en voorbeeld-stellend moeten zijn.
- We vragen aandacht voor de vakinhoud en gaan zorgvuldig om met het uitschrijven van prijsvragen, meervoudige opdrachten en aanbestedingen. Bouwen is architectenwerk.
- We stimuleren goed opdrachtgeverschap bij anderen, versterken het niveau van vakbeoefening en vragen aandacht voor de economische rol van architectuur.

INSTRUMENT 4: HET (VAK)DEBAT

- Met het debat over ontwerp en kwaliteit willen we bijdragen aan vruchtbaar en gunstig architectuurklimaat.
- We willen als overheid ondernemers, opdrachtgevers, kennisinstellingen en ontwerpers verbinden en hen uitdagen om over hun bijdrage aan ruimtelijke kwaliteit in gesprek te gaan.
- Om het debat over kwaliteit te voeden onderzoeken we voortdurend de relatie tussen programma en ruimte, ontwerp en gebruik. We blijven kwaliteit relateren aan nieuwe architectonische en stedenbouwkundige concepten, ontwikkelen op basis van behoefte en ruimtegebruik telkens nieuwe typologieën voor woning, gebouw en stedelijke ruimte.

INSTRUMENT 5: KENNISONTWIKKELING EN -IMPLEMENTATIE

- We zetten in op onderwijs en educatie en willen vanuit het architectuurbeleid coalities slaan met andere disciplines en kennisvelden. Kunnen we onze naam als *City of talent* laten doorwerken naar de praktijk, zodat de kennis- en onderzoekscapaciteit van onze kennisinstellingen vanzelfsprekend wordt toegepast in de wereld van beleid, ontwerp en uitvoering?
- We bevorderen ontwerpend onderzoek en de uitwisseling van kennis en expertise tussen onderwijs en kennisinstellingen, overheid en bedrijfsleven.

HOEWEL DE GEMEENTE HET ALS HAAR VERANTWOORDELIJKHEID ZIET OM OVERTUIGENDE INSTRUMENTEN VOOR HET ARCHITECTUURBELEID TE LEVEREN, IS DEZE TAAK NATUURLIJK NIET AAN HAAR VOORBEHOUDEN. NIET VOOR NIETS BEGON DE ACTUALISERING VAN HET ARCHITECTUURBELEID MET EEN DEBAT DAT DOOR DE VAKGEMEENSCHAP ZELF WAS GEORGANISEERD. OOK BIJ HET BENOEMEN VAN AMBITIES EN INSTRUMENTEN LIET DE GEMEENTE ZICH GRAAG VOEDEN DOOR ONTWERPERS, OPDRACHTGEVERS, ONDERWIJSINSTELLINGEN EN ANDERSZINS GEÏNTERESSEERDEN. OM TOT EEN BREED GEDRAGEN ARCHITECTUURBELEID TE KOMEN WILLEN WE ALLE BETROKKEN PARTIJEN ECHTER OOK VERLEIDEN OM ZELF INSTRUMENTEN IN TE ZETTEN. WAT ZIJN HUN INSTRUMENTEN OM BIJ TE DRAGEN AAN EEN VRUCHTBAAR ARCHITECTUURBELEID?

UITNODIGING DE INSTRUMENTEN VAN..?

DE VAKGEMEENSCHAP

Hoewel de vakgemeenschap het in de afgelopen decennia niet gemakkelijk heeft gehad, roert de ontwerpwereld zich inmiddels weer actief. Welke instrumenten kunnen ontwerpers, architecten, stedenbouwkundigen of landschapsontwerpers toevoegen aan het architectuurbeleid?

DE OPDRACHTGEVERS

Hoewel de gemeente door de openbare ruimte nog steeds een van de grootste grondbezitter van de stad is, zijn een aantal grote opdrachtgevers ondertussen veel bepalender voor de kwaliteit van onze bebouwde omgeving: de UMCG, de Hanzehogeschool, de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), maar ook de woningcorporaties en ontwikkelaars van studentenhuisvesting bepalen in belangrijke mate de kwaliteit en het aanzien van de stad. Wat is hun ambitie voor de ruimtelijke ontwikkeling van Groningen? Welke instrumenten kunnen zij aandragen om de kwaliteit van Groningen te verbeteren?

PLATFORM GRAS

Platform GRAS geldt als een zelfstandig functionerende organisatie met een brede activiteitenagenda en een groot publieksbereik. GRAS is een professionele vakinstelling die tot de top van architectuurcentra in Nederland behoort, manifestaties en tentoonstellingen organiseert en tevens als uitgever optreedt van een groot spectrum aan architectuurboeken. We willen de samenwerking met GRAS versterken, natuurlijk voor het debat, maar ook voor de ontwikkeling van ontwerpend onderzoek. Daarnaast willen we GRAS ook vragen om in aanvulling op de voorzet de zij samen met de Stichting DAG deed, instrumenten bij te dragen aan het architectuurbeleid. Welke instrumenten kan GRAS inzetten om de ambities van het architectuurbeleid te verwezenlijken?

DE KENNISINSTELLINGEN

Groningen kent een groot aantal aan architectuur en stedenbouw gelieerde opleidingen: Bouwkunde, Academie van Bouwkunst (Hanzehogeschool), Planologie, Geografie, Kunst- en architectuurgeschiedenis, Kunst Cultuur & Media (RUG). Welke instrumenten hebben de Hanzehogeschool en de RUG in handen om het architectuurbeleid te ondersteunen?

DEEL 3. ACTIE

HOE WORDEN WE DE
STAD DIE WE WILLEN
ZIJN?

HOE KUNNEN WE ONZE INSTRUMENTEN OM RUIMTELIJKE KWALITEIT TE BEREIKEN, GEBRUIKEN OM DE STAD TE WORDEN DIE WE WILLEN ZIJN? WELKE ACTIES KUNNEN WE VERBINDEN AAN DE AMBITIES DIE NODIG ZIJN OM *THE NEXT CITY* TOT EEN SUCCES TE MAKEN? EN TOT WELKE ACTIES KUNNEN WE IEDEREEN DIE BIJ DE STEDELIJKE ONTWIKKELING BETROKKEN IS, VERLEIDEN, OM ZO BIJ TE DRAGEN AAN DE AMBITIES VAN HET ARCHITECTUURBELEID?

HET ATELIER STADSBOUWMEESTER

Het Atelier Stadsbouwmeester versterkt de met de ‘vernieuwde welstand’ ingezette koers. Dit betekent dat we aanvragers, opdrachtgevers, ontwerpers en inwoners stimuleren om in een zo vroeg mogelijk stadium over de kwaliteit van de aanvraag in gesprek te gaan. We kunnen de toets als een formele laatste ‘hobbel’ zien, maar ook als een inspirerende plek waar we over de toekomst van de stad kunnen discussiëren. Als we bovendien betrokkenheid van alle partijen willen bevorderen, zullen we niet alleen met ontwerpers onder elkaar van gedachten moeten wisselen, maar ook met opdrachtgevers, gebruikers en bewoners.

Omdat we als stad streven naar een integrale werkwijze en toetsing, willen we het principe van de welstand aangrijpen om overtuigend aan een brede integrale toetsing invulling te kunnen geven. De welstandstoets wordt een toets *ruimtelijke kwaliteit*. We willen aanvragers en ontwerpers vragen om in hun werk zo veel mogelijk deze integrale bril in hun achterhoofd te houden. We willen het *Perspectief op stedenbouw* nadrukkelijker onder de aandacht brengen, om een collectief geheugen te ontwikkelen voor de manier waarop we aan de stad werken: een methode waarmee integrale ontwerpqualität kunnen waarborgen.

Een cultuur van ontwerpen bereiken we weer door het architectuurklimaat van nieuwe impulsen te voorzien. Als we de uitwisseling van kennis en expertise in onze vakwereld willen stimuleren, zullen we in elk geval onze blik naar buiten moeten richten, het vakmanschap uit Groningen moeten exporteren als ook vakkennis uit de rest van Nederland naar Groningen moeten halen. We vragen aandacht voor het werk van Groninger bureaus buiten het noorden en stimuleren hen om ook daarbuiten engagement te tonen. Ook willen we het ontwerp-klimaat bij opdrachtgevers onder de aandacht brengen. We stimuleren ze om ambities te formuleren en met hun projecten bij te dragen aan de kwaliteit van de stedelijke ontwikkeling als geheel.

Daarnaast willen we het architectuurklimaat een extra impuls geven door een uitvoerig onderzoek naar de Groninger architectenbureaus te starten. We willen met hen in gesprek over verwachtingen en ambities. Wat is hun achtergrond, met welke opgaven zijn ze bezig, waar ligt hun interesse- en aandachtsgebied? Van welke netwerken maken ze gebruik? Wat kunnen wij als stad voor hen betekenen? En andersom: wat kunnen zij voor de stad betekenen? Met *The Next City* staan er complexe ruimtelijke opgaven voor de deur: de ruimtelijke vertaling van de energietransitie, de ontwikkeling van een nieuwe mobiliteit, de verdichting van de bestaande stad, het versterken van samenhang in een onverdeelde stad en het

continueren van een hoge leefkwaliteit, om er een paar te noemen. Hoe bereiden de bureaus zich op deze opgaven voor? Welke kennis kan de gemeente bij hen aanboeren, welke kennis ontbreekt er wellicht nog? We willen bovendien weten hoe zij de markt ervaren, of de markt toegankelijk is voor jonge bureaus en of architecten goede opdrachtgevendende partners hebben waarmee zij hun vakbezieling kunnen delen.

MANIFESTATIES

Manifestaties zijn een krachtige manier gebleken om de kwaliteit en mogelijkheden van specifieke ruimtelijke opgaven te verkennen en bestuderen. We blijven actief inzetten op het instrument van de manifestatie. Hiermee kunnen we het ontwerp naast een doeltreffende, ruimtelijke oplossing, ook blijven zien als een cultureel onderzoek, als een methode van studie om bij te dragen aan de vakontwikkeling en het ontwerp-klimaat, als een zoektocht naar de manier waarop het ontwerp een verschil kan maken. Manifestaties zijn bovendien in staat gebleken om betrokkenheid bij de stedelijke ontwikkeling te bevorderen, om verbinding te zoeken met ruimtelijk beleid, om het vakdebat tot leven te brengen als ook om de kruisbestuiving met kennis van buiten de stad te stimuleren. In de meeste manifestaties die na 2000 zijn georganiseerd, wisten we een goede verhouding van Groninger bureaus, (jonge) architecten uit Nederland en internationale ontwerpers te bewerkstelligen. We organiseerden de manifestatie niet alleen als onderzoek, maar ook als manier om kennis uit te wisselen, om een kritische blik van buiten op lokale plekken en opgaven los te laten.

OPDRACHTGEVERSCAP

We willen toonaangevend en voorbeeld-stellend zijn in onze rol als grondbezitter en opdrachtgever. We moeten als opdrachtgever betrokken zijn en de verbinding met ontwerpers, andere opdrachtgevers, particulieren en kennisinstellingen continu opzoeken. We moeten vakkennis om ons heen verzamelen en het proces van architectenselectie zorgvuldig organiseren met behulp van aanbestedingen en prijsvragen. Alleen dan kunnen we potentie van het ontwerp echt de ruimte geven, ontwerpqualität integraal benaderen en de verbinding van maatschappelijke, economische en culturele opgaven weer tot de bezieling van het ontwerp maken. Met de meest recente manifestatie, *Wonen in stadshart*, heeft de gemeente haar rol als opdrachtgever met transformatielocaties verder verkend, om zo invulling te geven aan de ambities en uitgangspunten van de gemeentelijke woonvisie. De manifestatie is tevens ingezet om de gemeentelijke organisatie als geheel, andere opdrachtgevers, maar ook grote economische spelers te verleiden om op een vergelijkbaar aandachtige manier met hun opdrachtge-

verschap om te gaan. We willen het belang van goed opdrachtgeverschap actief onder de aandacht brengen.

Om het proces van opdrachtverlening transparant maar inspirerend vorm te geven, blijft de gemeente nieuwe vormen van aanbesteding en prijsvragen beproeven. De oorspronkelijke doelstellingen van de Europese regelgeving worden daarbij nadrukkelijk als vertrekpunt genomen. Het gaat bij aanbestedingen en prijsvragen om een goede prijs/kwaliteit-verhouding, om het bieden van eerlijke kansen voor ontwerpers, als ook om het stimuleren van ontwerp kwaliteit. We streven kortom naar enige cognitieve afstand, naar een goede verhouding van uiteenlopende ontwerp bureaus: van jonge tot gevestigde bureaus, van Groninger bureaus tot architecten van buiten de stad, van nationale tot internationale ontwerpers.

We steunen ontwerpers in hun ambities en respecteren hun rol in het proces. Als we de vakgroep willen aanspreken op de kwaliteit en ambitie van hun werk, moeten we hen als opdrachtgever ook voldoende verantwoordelijkheid geven. Daarnaast bevorderen we een goede afstemming op het Atelier Stadsbouwmeester, zowel voor gemeentelijke opdrachten als voor competities en ontwikkelingen van externe opdrachtgevers. Zo kunnen we vooraf duidelijk maken onder welke condities er in Groningen aan de stad wordt gewerkt, wat opdrachtgevers en ontwerpers aan expertise moeten meebrengen om hier te bouwen.

HET (VAK)DEBAT

Bij een gezond architectuurklimaat hoort een gezond debat waarin ruimte is voor complimenten en een kritische blik. Zelfkritiek en beschouwing zijn belangrijke voorwaarden voor kwaliteit. Hierbij moeten we niet alleen in gesprek blijven over architectuur en ruimtelijke kwaliteit, maar ook over beleid en uitvoering, zodat we bijdragen aan een betrokken en bevolgen ontwerp praktijk. Er is grote behoefte aan de verhalen over de totstandkoming van architectuur en stedenbouw. We voorzien in deze behoefte door de samenwerking met Platform GRAS nieuw leven in te blazen en te versterken. Platform GRAS is in feite *partner in crime* als het om ruimtelijke kwaliteit gaat en omdat we het architectuurbeleid breed willen uitdragen, hebben we de kennis en expertise van GRAS permanent nodig. GRAS speelt niet alleen een rol in het debat, het draagt ook structureel bij aan de manifestaties van de stad, publiceert en initieert ontwerpend onderzoek. We willen de activiteiten van het Atelier Stadsbouwmeester en van GRAS beter op elkaar afstemmen, zodat we elkaars kennis en expertise gerichter kunnen inzetten. We streven ernaar om een daadwerkelijke publieke sfeer te creëren waarin we, zoals ook passend is voor een publieke ruimte, elkaar op een open en

kritische manier tot verantwoording kunnen roepen. We waarborgen een publieke sfeer waarin beschouwing en debat een realiteit kunnen worden

KENNISONTWIKKELING EN -IMPLEMENTATIE

We zien de ontwikkeling en uitwisseling van kennis en vakexpertise als een belangrijke voorwaarde voor het kwaliteitsniveau van de vakbeoefening. We zoeken daarom naar een betere verbinding met de opleidingen en kennisinstellingen. We moeten de kennis die in Groningen aanwezig is, beter inzetten en de relatie tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs versterken. Het beter delen en toepassen van vormen van kennisontwikkeling, binnen en buiten ons vakgebied, verdient structureel onze aandacht. Bij belangrijke vakoverstijgende opgaven moeten we een echte *City of Talent* worden en zonder aarzeling gebruik maken van elk relevant vakgebied dat we in Groningen bezitten.

Als we het ontwerp als lange termijn-investering zien, zullen we onze onderwijsinstellingen ook op de lange termijn moeten beschouwen. Hoewel Groningen een groot aantal aan architectuur en ruimte gerelateerde opleiding heeft, is het gezien de omvang en de aard van sommige opleidingen goed om de wijze waarop we ons ontwerponderwijs hebben georganiseerd, kritisch tegen het licht te houden. Zorgt de verscheidenheid aan opleiding misschien ook voor versnippering? Is het de moeite om te onderzoeken of we de ruimteopleidingen beter op elkaar kunnen aansluiten, om een verbindende positie te zoeken tussen het over verschillende faculteiten verspreide aanbod?

In het kader van het project 'Proefcolleges' maakt Platform GRAS een analyse van de opleidingen binnen de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) die raakvlakken hebben met de ontwerpdiscipline. Daarmee wordt in kaart gebracht hoe het curriculum van een bijzondere, samengestelde architectuur- en stedenbouwopleiding op universitair niveau er aan de RUG zou kunnen uitzien. Daarnaast voeren we verkennende gesprekken met de vakgroep architectuur- en stedenbouwgeschiedenis (Letteren) en de faculteit ruimtelijke wetenschappen om de relatie tussen het Atelier Stadsbouwmeester van de gemeente en de universiteit te versterken. Het doel van deze verkenning is om de universitaire vakgemeenschap, de ontwerpwereld, de overheid en het bedrijfsleven beter met elkaar te verweven. We kunnen daarmee het debat voeden, de vakinhoudelijke ontwikkeling stimuleren en het niveau van onze vakuitoefening scherp houden en versterken. Ook zullen we beter in staat zijn om kennis te ontwikkelen, die specifiek voor de ruimtelijke opgaven in de noordelijke regio toegepast kan worden.

SAMENVATTING: DE ACTIES

HET ATELIER STADSBOUWMEESTER

- ACTIE 1: We brengen de welstandstoets als onderdeel van het atelier stadsbouwmeester beter onder de aandacht en zetten de uitgestippelde welstandskoers voort.
- ACTIE 2: De welstand is laagdrempelig: we stimuleren aanvragers om in een zo vroeg mogelijk stadium het gesprek over kwaliteit en uitstraling met ons te voeren.
- ACTIE 3: We vragen opdrachtgevers, ontwerpers en gebruikers om bij de welstandstoets aanwezig te zijn, zodat we, indien nodig, gericht kunnen adviseren en handvatten kunnen bieden voor het vervolg.
- ACTIE 4: We verbreden de welstand naar integrale ruimtelijke kwaliteit; de welstandstoets wordt een toets ruimtelijke kwaliteit.
- ACTIE 5: We bevorderen de uitgangspunten van het perspectief op stedenbouw, zodat het werken aan integrale ruimtelijke kwaliteit vanzelfsprekend wordt.
- ACTIE 6: Om de uitwisseling van kennis en ervaring te stimuleren, stellen we een architectuurprijs in voor het beste project van een ontwerp bureau uit groningen, gerealiseerd buiten het noorden: de GR-AEX, de Groninger Architectuur Exportprijs.
- ACTIE 7: We stellen een prijs in voor opdrachtgeverschap; niet voor het beste gebouw, maar voor de beste bijdrage van een gebouw aan de stedelijke ontwikkeling: de GROEP, de Groninger Opdrachtgeverprijs.
- ACTIE 8: We starten een onderzoek naar Groninger architectenbureaus en het architectuurklimaat, zodat we gunstige voorwaarden kunnen creëren voor de opgaven van *The Next City*.

MANIFESTATIES

- ACTIE 9: We blijven de manifestatie als een methode voor ontwerpstudie, kennisuitwisseling en debat inzetten. We streven ernaar om de volgende ontwerp-manifestatie aan de openbare ruimte te wijden.

OPDRACHTGEVERSCHAP

- ACTIE 10: Samen met platform GRAS starten we een onderzoek naar de mogelijkheden om goed opdrachtgeverschap en de inzet van vakkennis te stimuleren.

- ACTIE 11: We zetten in op de positieve effecten van prijsvragen en aanbestedingen: een goede prijs/kwaliteitsverhouding, kansen voor iedere ontwerper en het verhogen van de kwaliteit.

- ACTIE 12: Gemeentelijke aanbestedingen richten we zo in, dat uiteenlopende bureaus kunnen meedoen: jong en oud, lokaal en (inter)nationaal.

- ACTIE 13: Aanbestedingen en prijsvragen stemmen we nauwkeurig af op gemeentelijk beleid; het Atelier Stadsbouwmeester wordt in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken bij het opstellen van kaders en criteria.

HET (VAK)DEBAT

- ACTIE 14: We versterken de samenwerking met GRAS en voeren het architectuurbeleid gezamenlijk met hen uit, zonder dat we de onafhankelijke positie van het platform in gevaar brengen.

- ACTIE 15: We stimuleren GRAS om zich als kenniscentrum te blijven ontwikkelen, niet alleen voor een breed Gronings publiek, maar ook voor een landelijk vakinhoudelijk publiek.

- ACTIE 16: We vragen gras om het debat met ontwerpers, opdrachtgevers en kennisinstellingen structureel en met regelmaat te voeren.

KENNISONTWIKKELING EN -IMPLEMENTATIE

- ACTIE 17: Samen met platform GRAS creëren we een programma voor ontwerp onderzoek. we gebruiken kennis van binnen en van buiten groningen, van binnen en buiten ons vakgebied, om voor groningen specifieke opgaven te onderzoeken en op de agenda te krijgen.

- ACTIE 18: We houden de samenhang van het onderwijs kritisch tegen het licht en versterken de banden met de opleidingen. We moedigen het debat aan, stimuleren de vakinhoudelijke ontwikkeling en ontwikkelen specifiek voor de noordelijke opgave relevante kennis.